

Василь МАЙБОРОДА
доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу теорії та методологій
гуманітарної освіти Інституту вищої
освіти НАПН України (м. Київ)

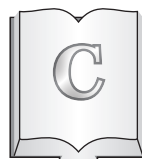
Ганна ЛЕСИК
кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник відділу теорії
та методології гуманітарної освіти
Інституту вищої освіти
НАПН України (м. Київ)

Ключові слова: підготовка наукових і
науково-педагогічних кадрів, галузь пе-
дагогічних наук, наукові ступені, захист
дисертацій.

*У статті подано огляд діяль-
ності Спеціалізованої вченої ради
Інституту вищої освіти НАПН
України із захисту дисертацій на
здобуття наукового ступеня док-
тора (кандидата) наук у галузі пе-
дагогічних наук. Розкривається вне-
сок фахівців Інституту вищої осві-
ти НАПН України у підготовку
науково-педагогічних кадрів найви-
щої кваліфікації.*

ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ І НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В ІНСТИТУТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ (2001 – 2012 рр.)

© Майборода В., Лесик Г., 2013

Спеціалізована рада педагогіч-
ного профілю функціонує в
Інституті вищої освіти 12 ро-
ків. Раду відкрито 20 квітня
2001 р. на підставі постано-
ви Президії Вищої атестацій-
ної комісії України з правом прийняття до
розгляду та проведення захистів дисерта-
цій на здобуття наукового ступеня канди-
дата наук за спеціальностями: 09.00.03 –
соціальна філософія та історія філософії
(з філософських наук), 13.00.04 – теорія і
методика професійної освіти (з педагогіч-
них наук). Очолив раду доктор філософ-
ських наук, професор, член-кореспондента
НАПН України В. Андрущенко, на той
час – директор Інституту вищої освіти. До
складу ради увійшли відомі вчені: М. Голо-
ватий, Н. Дем'яненко, В. Козаков, Г. Козла-
кова, Е. Лузік, М. Лукашевич, М. Михаль-
ченко, О. Невмержицький, Г. Онкович,
В. Огнев'юк, Г. Тимко.

Восени 2001 р. в Інституті відбули-
ся перші захисти кандидатських дисер-
тацій: 27 вересня 2001 р. за спеціальністю
09.00.03 – соціальна філософія та філосо-

фія історії (В. Мудрак, В. Бушкова, С. Соколов); 25 жовтня 2001 р. за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (О. Бикова).

Результат трирічної діяльності зазначеної Спеціалізованої ради – захист 41 дисертації, з них за педагогічним профілем (за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) – 19.

Тематика захищених праць педагогічного профілю охоплювала широке коло питань, пов'язаних з організацією навчального процесу у вищій школі, питаннями виховання особистості, формуванням компетентності фахівців у системі вищої освіти.

У 2004 р. відбулася перереєстрація Спеціалізованої вченої ради Інституту вищої освіти НАПН України, в результаті якої було утворено дві нові Спеціалізовані ради – з філософських (К 26.456.01) та педагогічних (К 26.456.02) наук. Нашу увагу в межах цієї статті зосередимо на діяльності ради педагогічного профілю.

Наказом Вищої атестаційної комісії України № 755 від 16 грудня 2004 р. в Інституті вищої освіти НАПН України відкрито Спеціалізовану вчену раду К 26.456.02 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальностями 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки та 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Очолив раду доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України М. Євтух. До її складу увійшли: доктори наук, професори В. Бобров, Н. Булгакова, І. Волощук, Н. Дем'яненко, В. Козаков, Б. Корольов, Е. Лузік, І. Маноха, Л. Мороз, Г. Онкович; кандидати наук О. Бульвінська, Л. Зявюн, М. Левшин, І. Мельникова, О. Невмержицький, О. Уваркіна.

Друга каденція Спеціалізованої вченої ради К 26.456.02 тривала з 2004 до 2006 року та характеризувалася тенденцією зростання кількості захищених праць. Зокрема, впродовж зазначеного періоду захищено 44 дисертації, з них 14 – за спеціальністю «Загальна педагогіка та історія педагогіки»;

30 – за спеціальністю «Теорія та методика професійної освіти».

Тематика праць історико-педагогічного спрямування охоплювала питання: персоніфікованого дослідження (освітньо-педагогічна діяльність М. Остроградського, І. Орлая, А. Франке тощо); організації навчального процесу, науково-методичного забезпечення якості освіти; виявлення й обґрунтування тенденцій розвитку вищої освіти країн Західної Європи та України; становлення та розвитку педагогічної освіти тощо.

Дослідження за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти – зосереджувалися на розгляді: мети, змісту, методів, організаційних форм професійної освіти; педагогічних умов використання інноваційних засобів і технологій навчання; формування професійної компетентності й культури.

У 2007 р. Спеціалізована вчена рада педагогічного профілю Інституту вищої освіти НАПН України набула статусу докторської (Д 26.456.02) і права прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) педагогічних наук за спеціальностями: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Упродовж двох термінів (2007–2009 рр. та 2009–2012 рр.) раду очолював доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України В. Луговий, на той час – директор Інституту вищої освіти. До складу ради впродовж 2007–2012 рр. входили досвідчені доктори наук: В. Бобров, В. Бобрицька, В. Будак, М. Василина, І. Волощук, Б. Год, І. Грищенко, Н. Дем'яненко, Н. Журавська, Г. Козлакова, Б. Корольов, Т. Левченко, Е. Лузік, В. Майборода, І. Маноха, В. Манько, Л. Мороз, О. Мороз, Ю. Пелех, О. Олексюк, Г. Онкович, Н. Побірченко, Ж. Таланова. У зазначений термін дії спеціалізованої ради захищено 25 докторських та 83 кандидатських дисертацій.

За час існування Спеціалізованої ради в Інституті вищої освіти Національної ака-

демії педагогічних наук і, зокрема, Спеціалізованої вченої ради з педагогічних спеціальностей захищено 171 дисертацію, з них: 45 – розкривають проблеми історико-педагогічного характеру; 126 – спрямовано на поліпшення методики професійної освіти.

Захищено 25 дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, з них: 6 – за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; 19 – за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Зі 126 кандидатських досліджень 39 – історичного спрямування, 87 – практичного.

Дослідники, які захистили свої наукові праці в Інституті вищої освіти НАПН України, є представниками всіх регіонів України, зокрема міст: Вінниця, Дніпропетровськ, Донецьк, Дрогобич, Запоріжжя, Ізмаїл, Івано-Франківськ, Київ, Кіровоград, Кременець, Кривий Ріг, Луганськ, Луцьк, Маріуполь, Миколаїв, Одеса, Полтава, Переяслав-Хмельницький, Рівне, Сімферополь, Слов'янськ, Суми, Умань, Черкаси, Чернігів, Херсон та ін.

Здобувачами наукових ступенів стали 34 випускники аспірантури Інституту вищої освіти НАПН України (М. Акічева, К. Балабанова, Є. Бенькович, Т. Борко, Р. Бужиков, Є. Владимирська, Н. Дівінська, Н. Духаніна, С. Ісаєнко, Т. Калюжна, А. Кокарева, О. Корносенко, В. Кукса, Г. Лесик, Л. Ляшенко, В. Майборода, Г. Мірошніченко, Р. Моцик, О. Муковіз, А. Онкович, П. Пахотіна, О. Поляк, Н. Самойленко, І. Сахневич, Л. Серман, Н. Титаренко, О. Уваркіна, С. Цецик, Г. Черноїван, Л. Шинкаренко, П. Щербань, Є. Яковенко-Глушенкова, А. Яковина, О. Янишин) та 4 випускники докторантури (В. Бенера, Ю. Пелех, М. Пригодій, Ж. Таланова). Згадані науковці плідно продовжують роботу на теренах нашої держави.

Варто підкреслити, що впродовж 2007–2012 рр. у Спеціалізованій вченій раді Інституту вищої освіти НАПН України з педагогічного профілю захистили наукові роботи 3 проректори, 1 директор, 1 заступник

директора, 4 декани, 11 завідувачів кафедр, 3 завідувача відділів, 72 викладача та 10 науковців вищих навчальних закладів України. Зазначене свідчить про удосконалення теоретичних і практичних здобутків вищої освіти України, підвищення наукового та фахового рівня науково-педагогічних працівників, виведення педагогічної науки на новий шабель розвитку.

Усі захищені в Інституті вищої освіти НАПН України праці дістали схвальну оцінку Спеціалізованої вченої ради. За рішенням Вищої атестаційної комісії України (згодом Департаменту атестації кадрів Міністерства освіти і науки України) всім здобувачам присуджено наукові ступені кандидатів або докторів наук за відповідними спеціальностями.

Окремо слід відзначити також і роботу наукових керівників та консультантів. Так, доктор педагогічних наук, професор Г. Онкович підготувала для наукової діяльності 16 науковців, які захистили дисертації у Спеціалізованій раді Інституту вищої освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор М. Євтух – 14, доктор педагогічних наук, професор Г. Козлакова – 10, доктор педагогічних наук, професор Е. Лузік та кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник М. Левшин – по 9, доктор філософських наук, професор К. Корсак – 7, доктори педагогічних наук, професори Н. Дем'яненко і В. Майборода – по 5, академік НАПН України В. Луговий, член-кор. НАПН України Н. Побірченко, доктори педагогічних наук Є. Спіцин та І. Волощук – по 4.

Слід зазначити, що на захистах докторських і кандидатських дисертацій виступило 327 опонентів, з них 295 – фахівці з вищих навчальних закладів, 32 – з наукових установ України. Серед них відомі вітчизняні вчені: академіки НАПН України: В. Андрущенко, І. Бех, В. Бондар, В. Биков, С. Гончаренко, А. Гуржій, Р. Гуревич, М. Євтух, Ю. Зиньковський, І. Зязюн, В. Кузь, В. Лозова, Н. Ничкало, В. Олійник; члени-кореспонденти НАПН України А. Бойко, А. Нісімчук, М. Носко, О. Падалка, В. Си-

доренко, Г. Шевченко; доктори педагогічних наук, професори Л. Артемова, А. Булда, В. Вербицький, І. Зайченко, В. Кемінь, Н. Кічук, Л. Кондрашова, М. Корець, М. Левочко, П. Лузан, Е. Лузік, В. Манько, Н. Миропольська, Г. Падалка, О. Ростовський, В. Семиченко, М. Сметанський, О. Спирін та інші.

За період дванадцятирічної діяльності форми роботи Спеціалізованої вченої ради Д 26.456.02. постійно вдосконалювалися, зростали вимоги до якості підготовлених дисертацій та розширювалися наукові контакти. Аналіз роботи Спеціалізованої вченої ради педагогічного профілю зі здобувачами наукових ступенів дає можливість сформулювати узагальнені рекомендації, які варто взяти до уваги керівникам підрозділів та рецензентам, які попередньо розглядають дисертації та рекомендують їх до захисту. Зокрема слід звертати особливу увагу на такі аспекти діяльності, як: узгодження тем дисертацій із науковими програмами, планами, темами (галузевими або державними); розширення комплексних компаративних досліджень із метою виявлення кращих світових освітніх практик та організації продуктивної міжнародної співпраці в усіх ланках освіти; апробація та впровадження інноваційних педагогічних систем із широким використанням найсучасніших інформаційних технологій; дотримання вимог до дисертацій та авторефератів дисертацій, які затверджені на підставі ДСТУ 3008 – 95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» [1, 14].

Слід зауважити, що у першому розділі дисертації окреслюються основні здобутки наукової думки за розв'язуваною проблемою (завданням); загальний обсяг огляду літератури не має перевищувати 20 % обсягу основної частини дисертації; у другому розділі обґрунтовується вибір напрямку дослідження і викладається загальна методика здійснення дослідження, наводяться методи розв'язання завдань та їхні порівняльні оцінки; у наступних розділах описується процес дослідження, умови

та основні етапи експериментів. У висновках подаються здобуті у дисертації найважливіші наукові та практичні результати, тож тут необхідно наголосити на кількісних показниках одержаних результатів та обґрунтувати достовірність результатів; сформулювати рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів.

Теми дисертацій мають пов'язуватися з основними напрямками науково-дослідної діяльності вищих навчальних закладів або наукових установ.

У загальній характеристиці роботи доцільно використовувати рубрики відповідно до вимог щодо оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій.

Обсяг додатків має не перевищувати обсягу дисертації, а список опублікованих праць, архівних документів за темою дисертації подається відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням прізвищ усіх співавторів.

В основних наукових результатах дисертацій, опублікованих у співавторстві у фахових виданнях України та у збірниках матеріалів конференцій, конгресів, симпозіумів слід виокремлювати особистий внесок здобувача.

Здобувачам наукового ступеня допоможуть наукові семінари з «Методики підготовки і захисту дисертацій».

Інформацію про нормативні документи й інформаційні матеріали щодо атестації наукових кадрів вищої кваліфікації розміщено в «Довіднику здобувача наукового ступеня» [1], у «Нормативних документах з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації» [3], у збірниках документів «Як правильно оформити дисертацію та документи атестаційної справи» [4] та «Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня» [5].

Питання попереднього розгляду дисертацій та захисту їх у Спеціалізованій вченій раді розкрито в навчальному посібнику В. Майбороди «Методика підготовки і оформлення рукопису та автореферату дисертації» [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Довідник здобувача наукового ступеня : зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестат. наук. кадрів вищої кваліфікації / упоряд. Ю. І. Цеков; за ред. В. Д. Бондаренка. – 5-е вид., випр. і допов. – К. : Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України», Вид-во «Толока», 2011. – 56 с.

2. **Майборода В. К.** Методика підготовки і оформлення рукопису та автореферату дисертації : навч. посіб.; вид. 3-є, змін. і доп. / за ред. В. І. Лугового. – Чернігів : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2012. – 228 с.

3. Нормативні документи з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації / упоряд. Ю. І. Цеков; за ред. В. Д. Бондаренка. – К. : Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України», Вид-во «Толока», 2011. – 56 с.

4. Як правильно оформити дисертацію та документи атестаційної справи / упоряд. Л. І. Мірошніченко. – К. : Вид-во «Толока», 2012. – 56 с.

5. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради. – 5-е вид., випр. і допов. / автор-упоряд. Л. А. Пономаренко – К. : Вид-во «Толока», 2011. – 79 с.

CITED LITERATURE

1. Degree applicant manual : regulatory and information materials collection on the scientific personnel of the highest qualification efficiency report / composed by Y. Tsekov, edited by V. Bondarenko. — issue 4, corrected and completed. — Kyiv : «State Commission for Academic Degrees and Titles of Ukraine bulletin» edition, «Toloka» publishing house, 2011. — 56 p.

2. **Maiboroda V.** Method of preparation and execution of manuscript and abstract thesis : workbook; issue 3, corrected and completed / edited by V. Luhovoi. — Chernihiv : Chernihiv State Pedagogical University named after Taras Shevchenko, 2012. — 228 p.

3. Regulations on the scientific personnel of the highest qualification efficiency report / composed by Y. Tsekov; edited by V. Bondarenko. — Kyiv : «State Commission for Academic Degrees and Titles of Ukraine bulletin» edition, «Toloka» publishing house, 2011. — 56 p.

4. How to execute thesis and efficiency report case documents correctly / composed by L. Miroshnichenko. — Kyiv : «Toloka» publishing house, 2012. — 56 p.

5. How to prepare and defend a thesis for the degree. Methodological instructive regulations. — issue IV, corrected and completed / author-composer L. Ponomarenko — Kyiv : «Toloka» publishing house, 2011. — 79 p.

ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ в сучасній школі
1, 2013
ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 74637

Науково-методичний журнал
Актуальні проблеми фізичної освіти та академічної науки, найновіші наукові дослідження, методичні розробки уроків, дидактичні матеріали, реформа шкільної освіти становлять зміст часопису

Виходить 8 разів на рік. Передплатна ціна на I півріччя – 175,50 грн

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 74637

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук (галузь «Педагогічні науки»)

ІСААК НЬЮТОН – ТВОРЕЦЬ Класичної фізики
ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ПЕРЕДПЛАТІТЬ на 2013 рік!